

Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar
Irodalomtudományi Doktori Iskola
Magyar Irodalom Doktori Program

Ramshorn-Bircsák Anikó

MÍTOSZ ÉS MŰ

Kerényi Károly mitológia- és műhelykonceptiójának, az 1930-as, 1940-es évek magyar
regényirodalmának és a korszak tudományos életének összefüggései

A doktori értekezés tézisei

Temavezető:

Dr. Tverdota György DSc., egyetemi tanár

Budapest, 2009

I. A kutatás célkitűzései és tematikája

Disszertációmban Kerényi Károly mitológia-koncepciójának magyar irodalmi és néhány egyetemes szellemtörténeti vonatkozását vizsgálom. Hasonló területen korábban elsősorban Lackó Miklós folytatott kutatásokat. *Sziget és külvilág. Kerényi Károly és a magyar szellemi élet* című, 1979-es igen fontos tanulmányában Kerényi Károly és a magyar szellemi élet kapcsolatát az 1930-as években kialakult viszonyrendszer alapján mutatja be. Lackó Miklós arra világít rá, Kerényi életműve hogyan helyezhető el a korabeli szellemi életben. Munkájában számos jelentős idevágó munkát vizsgál: a Kerényi-Thomas Mann-levelezést, Thomas Mann naplóját, Szerb Antal *Utas és holdvilág*ának Waldheim-jelenetét, a *Könyvek és az ifjúság elégiája* című esszét, Németh szigetes írását, *A mítosz emlőint*, a Berzsenyiről és Horatiusról írtakat, a *Mi a mitológia?* című Kerényi-tanulmányt és Németh László *Kisebbségbenét*, illetve a két szerző magyarság- és Európa-fogalmát vizsgálja.

Lackó Kerényinek a magyar szellemi életben betöltött szerepét elsősorban mulasztásaiban látja: abban, hogy a fenti alkotókat nem tudta egymáshoz, illetve baráti-tanítványi köréhez, a Szigethez és a Stemmához közelíteni. Szaktudományán belül nem fogadták el tudományos nézeteit, bár ehhez hozzá kell tennünk, hogy Lackó utalásaiból – Szilágyi János György állásfoglalásával egybehangzóan – az is kiderül, hogy ez a korabeli, tehát 1930-as évekbeli hivatalos klasszika-filológia hibájaként is felróható. „Az irodalmi életben elsősorban Kerényi Horatius-interpretációja váltott ki – sok szempontból érthető – ellenállást” – írja tanulmányában, majd behatóan tárgyalja a Kerényit ért támadásokat: Mátrai László filozófus és Katona Jenő újságíró cikkét vizsgálja, valamint megemlíti Szentkuthy cikkét is.

Disszertációm fontos bázisát alkotják Lackó Miklós kutatásai, valamint Szilágyi János György és Kocziszky Éva Kerényi-témájú jelentős munkáira is nagymértékben támaszkodom. Mérvadóak számomra klasszika-filológusokként végzett kutatásaik. Azonban mindhármukhoz képest más az én irodalomtörténeti megközelítem, amely során Kerényi munkáinak elsősorban regényirodalmi vonatkozásait vizsgálom. A disszertáció keretei közé magyar regényirodalmi példák vizsgálatát vettem fel, amely a későbbiekben kiegészíthető német szövegek, elsősorban Thomas Mann és Hermann Hesse írásainak tanulmányozásával. Mítosz és mű kapcsolatát kívánom Kerényi és a körébe tartozó, illetve néhány azon kívül álló szerző

írásaiban vizsgálni. Ezek a szövegek meglátásom szerint hasonló módon viszonyulnak a mítoszhoz, mint amilyen mítoszhoz fordulást Kerényi mitológia-konceptiójában láthatunk.

Nem pusztán, illetve sok esetben egyáltalán nem hatástörténeti vizsgálódásokat kívántam végezni, hanem műfaj történeti megfigyeléseket akartam rögzíteni, amelyek elsősorban a regényre és az esszére koncentrálnak. Kutatásaimban azt vizsgálom, hogy milyen viszony bontakozik ki regényalakok és mitológiai alakok rajza között az 1930-as évek prózai alkotásaiban, illetve hogyan mutatkozik meg a Kerényi által is vizsgált mitológiai tér- és időszemlélet az említett szövegekben. Mindezekhez szükségesnek tartom Kerényi gondolkörének bemutatását, ezért mitológia-konceptióját különféle tematikus szempontok szerint vizsgálom. Ehhez építkezem arra a nemzetközi tudományos háttérre, amely Kerényi írásainak – szűk szakmai keretein túl is – párbeszédre képes értelmezési felületnek bizonyult. Kérdésfeltevésemet továbbá arra irányul, hogy lett-e, illetve van-e utóélete Kerényi gondolatainak, elsősorban a nemzetközi tudományos élet bizonyos területein.

Egyetértek Lackó Miklóssal, hogy Kerényinek nem volt összefüggő kultúrtörténeti koncepciója, emellett koherens filozófiája sem. Megtoldanám a felsorolást azzal az észrevétellel, hogy tételes regényelméletéről sem beszélhetünk munkássága kapcsán. Mitológiakoncepciója viszont szűkebb szaktudományán, a klasszika-filológián és tágabb tudományos területén, az ókortudományon kívül is jelentős felületen érintkezik bizonyos filozófiai problémákkal, a mélylélektan néhány fejezetével, valamint – s ezektől koránt sem független módon – a modern regény egyes elméleti kérdéseivel.

A szövegeket abból a szempontból vizsgálom, hogyan hat bennük egymásra gondolat és kép. Kerényi írásaiban azt keresem, hogy a mitológia-kutatásban elért eredményei szerint milyen mértékben és milyen módon volt jelentős a görögségnél a – szóbeli vagy írásbeli – kommunikációban a képi elem. Az imaginatív Kerényi szerint abban játszott szerepet, hogy lehetővé tegye, hogy a mitológia azok számára is közvetlenül átélhetővé váljék, akik kulturális örökségként kapták meg, nem hitként. Kerényi mint vallástörténész azt feltételezi, hogy az ókori görögök számára az istenek jelenléte és történeteinek hitbeli evidenciák voltak, amelyek hétköznapi természetességgel tartoztak napjaikhoz. A görög mitológia megismerését ezért úgy tartja lehetségesnek, ha mind a mesélő, mind a hallgató belehelyezkedik ebbe az alaphelyzetbe, tehát mintegy magáénak és maga körül lévőknek tudja az isteneket. Ebben a

mozzanatban legdominánsabb a képi elem, amely nem statikus, szoborszerű képződmény, hanem mindig valamely viszonylatban mozgásban levő látvány.

A tudatalatti ősképek és a mitológiai képek közötti rokonság vizsgálata kiterjedt előtanulmányokat vagy egy kutatócsoport összeállítását igényelné pszichológusok és vallástörténészek bevonásával. Annyit azonban mindenképpen feltételezhetünk, hogy ha beszélhetünk egy közösség, például Európa kulturális emlékezetéről, akkor beszélhetünk Európa kulturális tudatalattijáról is. Úgy gondolom, hogy a Kerényi-féle mitológiai képek ennek a részeiként foghatók fel, tehát olyan képek, amelyekben felnő az ember, ismeri őket, illetve akkor ismer rájuk, amikor valami valahol előhívja őket benne. Kerényi többféle kultúrkör mitológiájában vázáképek, szobrok, freskók, valamint irodalmi szövegek által megőrzött képekkel dolgozott, eredményeit pedig Jung állította párhuzamba az ősképekkel.

Dolgozatomban többek között azt vizsgálom, hogy a Kerényi körül kialakult Szigetkör tagjainak prózai munkáiban, elsősorban regényeiben hogyan jelenik meg a képi elem, mindenek előtt a tér és az idő relációiban.

II. A kutatás választott módszerei és az értekezés szerkezete

Disszertációm három nagyobb, egyenként hozzávetőleg százoldalas részből áll. Az elsőben Kerényi mitológia-fogalmát vizsgálom más mitológia-koncepciók és egy-egy fogalmi magyarázat viszonylatában. Ebben a részben írok Kerényi és Gadamer ünnep-fogalmáról, valamint a platóni alapú filozófiára és a Heisenberg-tematikára épülő kérdésekről. Önálló fejezetben térek ki arra, hogyan ítélték meg Kerényi pályafutását az egyetemes és részben a magyar klasszika-filológián, valamint néhány társadalom-tudományon belül. Az értekezés további gondolati állomásai a Jung-együttműködés, Kerényi sors- és tájfogalma, Kerényi és Hamvas, a Nyugat és a Sziget relációjában pedig a kultikus megközelítés lehetőségei. Ez utóbbi során azt kívánom – még ha töredékesen is – meghatározni, hogy milyen helyet töltött be a periodika és maga Kerényi a magyar irodalomtörténetben.

A disszertációm második részében regényekkel, esszékkel és naplókval foglalkozom. Az előzményekként felvett anyagokon túl valamennyit az 1930-as és 1940-es évekből válogattam. Kérdésem az, hogy ebben a két évtizedben, illetve tendenciáként már valamivel korábban is hogyan nyert terepet a magyar prózairodalomban a mitológiai szemlélet, elsősorban a tájszemlélet és az alakformálás terén. Németh László, Szerb Antal, Szentkuthy Miklós és Devecseri Gábor írásaiban mindezt közvetlenül Kerényi mitológia-konceptiójával állítom párhuzamba. Ebben a részben vizsgálom az esszé műfaji és tartalmi sajátosságait a Szigetben, a Sziget tudománykonceptióját és ennek az esszé műfajával felmutatott összefüggéseit.

A harmadik rész a mellékleteket tartalmazza. Itt közlök néhány kiadatlan Kerényi-levelet a hagyatékból, egy interjút, amit 2001 augusztusában készítettem Asconában Kerényi Magdával, egy önéletrajzi és két Kerényiről írt életrajzi jegyzetet valamint néhány fényképet, amelyek szintén hagyatéki anyagok, végül a hagyatéék kézirati, folyóirati és címkatalógusát, amelyet közel 300 tétel felvételével 2001-ben készítettem Marbachban a Német Irodalmi Archívumban.

III. A kutatás eredményei és ezek betagozódása az aktuális szakmai diskurzusokba

III.1 Kerényi Károly mitológia-szemlélete és ennek tudományközi vonatkozásai

Kutatásaim során elsőként a Kerényi-életmű eddigi mérvadó értékeléseit vettem sorra. Ennek során világossá vált, hogy szükséges az anyag által felvetett kérdések irodalomközpontú vizsgálata, s emellett az is körvonalazódott, hogy ez óhatatlanul tudományközi problémákat hordoz magában. Dolgozatomban távlatképet adtam a mitológia-kutatás aktuális állásáról, s orientációs pontként megjelöltem ebben a Kerényi által hivatkozásszerűen betöltött helyet. Ezek szerint Kerényire ma is aktívan épít a mitológia-kutatással foglalkozó szakirodalom, bár viszonylag jól behatárolható területen. Mitológiai szöveggyűjteményére alapműként hivatkoznak egy nemrég megjelent kézikönyv szerzői, s az

ebben a kötetben szereplő két Kerényi-tanulmány is az aktuális szakmai diskurzus részének tekinthető.

A Kerényi munkásságának hazai megítéléséről szóló szakmai értékeléseket kiegészítettem két újabb munka ismertetésével, valamint egy fontos irodalomtörténeti adattal. Ez utóbbi Dávidházi Péter nagymonográfiája, amelyben a szerző Kerényi tudomány-felfogására építve vizsgálja az irodalomtörténet-írói tudós magatartás mibenlétét. Egy másik aktuális szakirodalom, Hans-Jürgen Heinrichs könyve Freud, Morgenthaler és Lévi-Strauss mellett Kerényi elméleti munkáit tárgyalja behatóan. Heinrichs a pszichológia felől közelíti meg a felsorolt szerzők koncepcióit. Kerényi munkásságának kortárs megítélése tehát nem elsősorban a mítoszelméletre összpontosul.

Kerényi időfogalmának és az ünnep-problematikának vizsgálata során rávilágítottam, hogy Kerényinek *Az ünnep lényege* című tanulmánya közvetlen gondolati rokonságot mutat Gadamer *Igazság és módszer*nek egyik fejezetével, s a feltárt keletkezéstörténeti adatok nyomán nem zárható ki, hogy a Gadamer-munkára közvetlenül hatott Kerényi tanulmánya. Kerényi tudomány szemléletének igen érzékeny pontját, a szellemi és a reáltudományok együttes vizsgálatára tett kísérletet a Kerényi-Heisenberg levélváltás platóni alapú gondolatmenetére és az ezt alátámasztó filológiai háttéranyagra építve vizsgáltam meg. Kerényi platóni alapú térszemlélete kialakításában egyaránt épített az antik dialógusokra és a modern atomfizikai kutatások melléktermékeként született feljegyzésekre. Valószínűleg ez a tág gondolati horizont is hozzájárult ahhoz, hogy mitológia-felfogása az irodalmi alkotók körében is visszhangra talált.

A Kerényi-Jung együttműködésnek Kerényi életművén belül Frobenius antropológiai szemlélete jelentette az egyik közvetlen gondolati előzményét. Maga az együttműködés párhuzamos tanulmányok publikálásában valósult meg, s Kerényi életművén belül lényegét tekintve Szondi Lipót pszichológiájából az ellentétek dinamikájának specifikus rendszerére épülő kutatásokkal zárult. Kerényi mitológia-szemléletének további meghatározó eleme a sors- és ezzel egyetemben a halál-fogalom tematizálása, amely a jungi együttműködés során bemutatott felismerés-mozzanatból adódóan elválaszthatatlanul kötődik a mitológiai tájélményhez. A Kerényi-írások sorsfogalmát végső soron egy képbe sűrítetőnek tartom: Orlando alakjába, aki a Woolf-regényben a különféle korokon át megformálódó dinamikus változatlanságot testesíti meg.

A sorsfogalom ellentétpárjaként tárgyalom Kerényi tájfogalmát. Meglátásom szerint a mitológia-koncepción belül egyaránt meghatározó szerepet játszanak, a táj legjelentősebb eleme az utazás és ezzel maga a változás. Vizsgálódásaimat kitágítottam Kerényi útinaplóira, s ezeket párhuzamba állítottam szakmai írásainak néhány részletével. Így világítottam rá, hogy a variabilitás az a jellemző, amely közvetlen kapcsolatot teremt a táj és a mitológiai vagy szépirodalmi alakok között.

A táj kutatás nemcsak a Kerényi-féle mitológia-koncepció meghatározó eleme, hanem meglátásom szerint ez a fogalmi sík alkalmas arra is, hogy – a korábbi szerzők védelmi pozíciójával szemben – a jelenségből magából kiindulva lehessen a Sziget indulásáról írni. Szükségesnek tartottam munkám első részében állást foglalni Kerényi és Hamvas ügyében, s az idevágó eddigi szakirodalmakhoz képest új vitapozíciót teremteni. Hamvas és Kerényi kongeniálisan alkották meg a Sziget-programot. A Sziget egy olyan szellemtörténeti alkotóközösség lett, amelynek egyik alapprogramja a tájélményre épülő alkotás, s amelynek csoportdinamikai korlátai kultusztudományi elemzéssel világíthatóak meg.

Disszertációm első részének záró gondolatsora abban foglalható össze, hogy a Szigetet magát is kultusz kutatási szempontból vettem górcső alá, s innen kiindulva vizsgáltam a Nyugattal szemben betöltött pozícióját. Ezáltal arra az eredményre jutottam, hogy a Sziget-lét a korabeli irodalmi életben betöltött perifériakussága és a csoportdinamikai jellemzők által meghatározott szervezeti zártsága által strukturálódott. A Sziget a Nyugattal szemben nem egy minden kezdeményezésre nyitott fórum volt, hanem egy alkotócsoport saját törekvése, amelynek írásai – mint a kiadvány végén maguk is írják – „a bogárszem sokszögű alkatrészei, külön-külön néznek egyetlen tárgyra: a tiszta létre, amely egyszer antik formában esett, s akkor árulta el önmagáról a legtöbbet.” A Sziget mint a szellemtudomány egyik műhelye olyan vonatkozási pont volt a Nyugat mellett, amely a Nyugattól lévő távolsága és a hozzá fűződő áttételes kapcsolódási pontjai által jelöl ki magának fontos szerepet az 1930-as évek irodalomtörténetében.

III.2 Mítosz és mű: Regények, regényalakok, tér és idő a regényben

A második rész kutatási eredményeit mitológiai és regényalakok, valamint mítosz és mű vizsgálatára építettem, amelyek a Kerényi-féle koncepció tartópillérei. Más népek regényirodalmának tanulmányozása igen tanulságos a mitológia-központú regénykutatás szempontjából, mint ahogy azt a mitológia-kutatás területén feljebb már érintettem. Ezért is jelentős a Szigetben található rengeteg utalás a világirodalom néhány kiemelkedő regényére. Bár mítosz és mű kapcsolata nemcsak a Sziget-kör munkái miatt volt meghatározó a dolgozat által vizsgált évtizedekben, a táj alapú mitizáló tendencia jelenléte csak megerősíti azt az állítást, hogy a Sziget művészi reakcióját tekintve nem volt passzív kivonulás a korból. Műhelyében olyan alkotások születtek, amelyek aktív párbeszédben álltak a korszak poétikai kihívásaival. Ezt a párbeszédet szeretném alább a Németh-regények vizsgálata során született megfigyelések segítségével tézisszerűen felvázolni.

A halálnak az életbe való beágyazottsága lényeges eleme a Kerényi-féle mitológia-koncepciónak. Véleményem szerint ennek is nagy szerepe volt abban, hogy a szigetesek írásaiban kirajzolódó regénykoncepciónak is a múltidézés áll a középpontjában. Az 1930-as és az 1940-es évek magyar regényirodalmában persze egyébként is megkülönböztetett helyet foglal el a kultuszhelyekhez kötődő múltidézés, ezek tendenciák pusztán erősítették egymást. A Sziget-szerzők munkáiban az emlékezés a regények időstrukturáló tényezőjévé lép elő, miközben kiválik az antik görög mitológia kontextusából és beágyazódik világi kultikus terekbe. Kerényi szerepe egészen konkrétan megragadható ebben a folyamatban. A görög mitológia kultikus tereinek ilyenfajta profanizálódása elsősorban az ő ókortudományi kutatásainak hatására jelentkezett a korszak epikájának meghatározó pontjain, mindenek előtt Németh Lászlónál. A jelenség leginkább az ő antikizáló regényein keresztül ragadható meg. A *Gyászt* és az *Iszonyt* a szerző önreflexív esszéiben saját maga is modern Elektra- és Artemisz-regényként jellemezte, s véleményem szerint a *Bűnt* is elsősorban egy bizonyos mitizálási technika működteti.

A *Gyászban* a tér egy-egy tárgyá zsugorodik: szimbolikus jelölőjén keresztül tárul fel. Az indító kép rögtön egy botba sűríti a térábrázolást: a paraszti környezetet, a házat és az udvart, s benne a fiát korán elveszítő, megtört anyát, Kurátor Zsófi anyósát. A tér jelölője ezekben a jelentekben legtöbbször a petróleumlámpa: minden fontosat ennek a fényében pillantunk meg. Sanyika haldoklása is ebben a térben van előttünk. A regény záró képe, a

kisfiú sírköve szintén egy oszlop jellegű tárgy: a fejfa. Az üres és megdermedt tér jelenítődik meg általa: „S a fehér kő úgy állt ott a síron, mint egy megmeredt emberi alak. Mintha ő maga állt volna ott, s őrizné kővé váltan a halott gyereket.” A bot, a petróleumlámpa és sírkő is az antik hermák átültetései. Hermész kultuszhelyein az antikvitásban ezek egyszerű kőoszlopok, hermák voltak, s gyakran az út mellett álltak. Az utazók ezeknél álltak meg pihenni, s folytatták az utat a következő hermáig. A *Gyász* struktúrája tehát tekinthető a hermák rendjére épülő kísérletnek.

Németh László annyit maga is leírt ezzel kapcsolatban, hogy ebben a regényben az idő újfajta kezelésével és a tér tömörítésével kísérletezett: „a filmszerűen pergő képek nem a térben terpeszkednek ki, az időben lépnek tovább.” A szimbólum maga kelti a teljes térélményt, a képből tudunk meg bármit is arról, hogy hol és milyen környezetben vagyunk, kik vannak benne és mi ahhoz a viszonyuk. Az elbeszélte idő egyre inkább veszít kétirányúságából: a megélt időnek és az emlékezés idejének egymásba fonódó linearitásából dermed fokozatosan egy belső fikcióba. Az elbeszélés egyre inkább távolodik az emlékezés kollektivitásától. Az elhunytakra való közös emlékezés egyre inkább kivonul a nyilvánosságból. Ezzel együtt megszűnik a gyász embereket összekovácsoló funkciója is, s mindez megmerevedik az egyéni képzetvilágban.

A *Bűnt* tekinthetjük Németh László Aszklépiosz-regényének. Az orvoslás istenének kultusza az antik görög világban elsősorban barlangokhoz kötődött: a gyógyulásra váró ember rendszerint oda vonult vissza. A barlang, ami a görög mitológiában jellegzetesen a születés színhelye, ebben az esetben mint a gyógyulással járó újjászületés helye tűnik fel. A regény főhősének, Kovács Lajosnak élete is ilyen barlangokhoz kötődik a regény meghatározó részében. A barlang-jelenetek indítják meg és fékezik le az elbeszélte időt, maga az időiség pedig a regény központi témája. A vekker, ami a főszereplő egyetlen kincse, Aszklépiosz szimbólumának, a kakasnak szimbólumpárjaként jelenik meg, és bár jelenléte mellékesnek hat, végig ott marad a cselekmény háttérében, s ezzel irányítja figyelmünket a kifeszített pillanat és múltó idő folyamatos párbeszédére.

A regények közül még egy kiemelkedő munka tartozik ehhez a folyamathoz: az *Iszony* 1947-ből. Ez Németh László Artemisz-regénye. A vadállatok istennőjének ábrázolására számos esszéjében saját maga is reflektált. Ezekből kiderül, hogy programszerűen választott ki ismét egy görög mitológiai alakot ahhoz, hogy mintául szolgáljon hősének

megteremtéséhez. A szüziesség istennőjeként is tisztelt Artemisz alakja leginkább abban nyilvánul meg a regény főszereplőjének karakterében, ahogy képes minden megtörtént határátlépésnél – amely közte és férje közt történik, s amit ő persze mindannyiszor túlzásnak és idegennek tart – mindent teljesen eltávolítani magától, és ezáltal képes szüzességét újra és újra visszanyerni. A természetben is a felejtést és az újrakezdést látja. Ephezoszban, a legjelentősebb Artemisz-kultuszhelyen az istennő karakterének ellentmondásoktól sem mentes oldalait egyszerre tisztelték: amazon-jellegét, amint felfegyverkezve, vadászként ábrázolták, ám megjelenítették termékenység istennőként és a szülő anyák védelmezőjeként is, megszámlálhatatlanul sok mellel. Az újrakezdést a regényíró az istennő kettős arculatának dinamikájában ragadja meg. Az emlékezés ily módon az antik előkép értelmezéséből nő ki, s válik tér és időstrukturáló elemmé. Az állandóan ismétlődő közelítés és távolítás tagolja a teret, ezáltal váltakozik dinamikusan a közel és a távol, és strukturálja hasonlóképpen a regényidőt is. Távolodik a kollektív időtől az egyéni felé és vissza.

III.3 Szövegközlések, hagyatéki összeírások

Értekezésem harmadik részében a Kerényi-hagyaték kap nagyobb hangsúlyt. Kutatásaim szerint mítosz és mű Kerényi-központú vizsgálata nem képzelhető el pusztán a publikált források alapján. A függelékben ezért azokat az életrajzi töredékeket, interjút, képanyagot és levélváltást közlöm, amelyek alátámasztják vagy kiegészítik a disszertációban írottakat. A munka végén közzétett katalógus a hagyaték különlenyomat-gyűjteményének a feldolgozása, s mint ilyen Kerényinek a Szigeten túlmutató, sokszínű folyóirati és egyéb apróbb publikációs tevékenységének irányait hivatott felmutatni.

IV. A dolgozat témájával kapcsolatos publikációk

2008

Saját élet: Önéletrészlet esszéiben Devecseri Gábornál, Alföld 2008/6, 83-97.

A Sziget és a Nyugat: A Sziget mint műhely, <http://epika.web.elte.hu/doktor/BircsakAniko.pdf>

2007

Homo mythologicus. Rútság és szépség Kosztolányi „Nero, a véres költő” című regényében, Üzenet 2007/1, valamint: <http://www.uzenet.cjb.hu/2007/t1/bircsak.htm>

Életmű határhelyzetben In: *Diszciplínák határain innen és túl*, szerk. Balogh Margit, Bp., MTA Társadalomkutató Központ, 2007, 75-86.

Az ünnep ideje. Kerényi Károly és Gadamer In: *"Nem süllyed az emberiség!" Album amicorum Szörényi László LX. születésnapjára*, főszerk. Jankovics József, Szabó G. Zoltán, felelős szerk. Császtvay Tünde, Bp., MTA ITI, 2007, valamint: <http://www.iti.mta.hu/Szorenyi60/Bircsak.pdf>

A mítosz mítosza és a regény regénye. Kerényi, Szentkuthy, Lévi-Strauss, Alföld, 2007/10. 71-82.

Die literarische Wirkung der Mythologieauffassung von Karl Kerényi, Geschichte der Germanistik, Marbach am Neckar, Deutsches Literaturarchiv, 2007/31-32. 117-118.

Megőrzés, emlékezés, elbeszélés. A kultuszhelyek tér- és időstrukturáló szerepe Németh László mitizáló regényeiben, Alföld 2007/5. 63-75.

Robert E. Norton, Secret Germany. Stephan George and his circle, Recenzió, Helikon 2007/1-2. 456-457.

2006

Szimbólum és allegória. Halálvariációk a városban az Utas és holdvilág példáján, Alföld 2006/6. 78-86.

Az ünnep ideje. Kerényi Károly és Gadamer, ItK 2006/3-4, 357-365.

2005

Az Árvácska és a regény műfajának mitológiai vonatkozásai, Alföld 2005/9. 65-74.

Földhözragadt istenek. Kerényi Károly utazásai Görögországban, Alföld 2005/4. 65-70.

Orlando alakváltozásai. A sors fogalma Kerényi Károly írásaiban, Café Babel 2005/3. 111-116. valamint: <http://www.cafebabel.hu/szamok/sors>

2004

Antropológia és irodalom. Egy új paradigma útkeresése. Szerk. Biczó Gábor, Kiss Noémi, Recenzió, Helikon 2004/3. 461-463.

2003

Monostori Imre: Rég múlt? Utak és útkeresések, Recenzió, ItK 2003/4-5. 620-623.

Hermann Kurzke: Thomas Mann. Das Leben als Kunstwerk, Recenzió, Helikon 2003/3. 293-295.

Tartalom

I. A KUTATÁS CÉLKITŰZÉSEI ÉS TEMATIKÁJA	2
II. A KUTATÁS VÁLASZTOTT MÓDSZEREI ÉS AZ ÉRTEKEZÉS SZERKEZETE.....	4
III. A KUTATÁS EREDMÉNYEI ÉS EZEK BETAGOZÓDÁSA AZ AKTUÁLIS SZAKMAI DISKURZUSOKBA.....	5
III.1 KERÉNYI KÁROLY MITOLÓGIA-SZEMLÉLETE ÉS ENNEK TUDOMYÁNYKÖZI VONATKOZÁSAI.....	5
III.2 MÍTOSZ ÉS MŰ: REGÉNYEK, REGÉNYALAKOK, TÉR ÉS IDŐ A REGÉNYBEN.....	8
III.3 SZÖVEGKÖZLÉSEK, HAGYATÉKI ÖSSZEÍRÁSOK.....	10
IV. A DOLGOZAT TÉMÁJÁVAL KAPCSOLATOS PUBLIKÁCIÓK	11